NINA CORCINSCHI
Institutul de Filologie
(Chişinău)

REPREZENTĂRI NARATIVE ÎN PUBLICISTICA LUI NICOLAE DABIJA

Abstract. Nicolae Dabija writes a narrative publicistics, with numerous fable and fiction elements in his articles published in *Literatura si arta*. His themes are retaken, same ideas constantly circulate in his writings. But he tries to bring novelty and to emphasize the message with the help of artistic tools and his astonishing associative ability. Documentary information is fuses with popular phrase; a quote is included in report narration of historical tale. Figures, historical data, quotes, legends and even anecdotes can be found in one rhetoric lesson, managing to give the text coherence and cohesion. Nicolae Dabija plays with irony, with argumentation through the absurd. This spectacularity of the text has a very pragmatic destination: not so much to entertain the reader, but to instruct / model him. Playfulness is grave and has a moralizing substrate that is designed to unleash the energies of the reader in a range of the journalist's rhetoric.

Keywords: playful, publicistics, narrative, irony, language strategy.

Producţiile jurnalisticii literare din ultimii ani demonstrează permeabilitatea şi flexibilitatea genului, capabil să ajusteze într-un singur nucleu ideatic a elementelor care ţin de specii literare dintre cele mai diverse. O primă diferenţă dintre publicistica profesată de ziarişti şi cea executată de scriitori ar fi *impuritatea stilului*. Scriitorul publicist implică din abundenţă factorul creativ în scris. Imaginaţia sa poate face din date seci un adevărat festin scriitoricesc, cu scopul de-a combina eficient persuasivul cu savurosul.

De ani buni Nicolae Dabija este un publicist cu mare priză la public, un anumit public care împărtăşeşte aceleaşi convingeri, idei şi năzuinţe cu ale autorului. Scriitorul reuşeşte această performanţă şi datorită recuzitei artistice. Temele sale se repetă, aceleaşi idei circulă pe bandă rulantă în scrisul său, dar autorul se străduieşte să aducă noutatea şi să nuanţeze mesajul prin instrumentarul artistic şi prin uluitoarea sa capacitate asociativă. Publicistul lasă impresia unei asimilări „din mers" a informaţiilor din cele mai diverse domenii, care sunt aduse ca elemente probante, în fluxul unic al argumentării. Informaţia documentară face un mixaj ingenios cu zicerea populară, citatul este inclus în relatarea reportericească sau în evocarea istorică. Cifre probante, date istorice, citate, legende chiar şi anecdote se regăsesc într-o singură lecţie retorică. Sursele diverse converg în aceeaşi matrice, reuşind să asigure textului coerenţă şi unitate. Spaţiul publicisticii sale e cu totul „impur", şi din motivul că e populat de figuri de toate rangurile

BDD-A6768 © 2013 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:53:42 UTC)

şi proveniențele: de la țărani la politicieni, de la oameni întâmplători (tot felul de vecini, prieteni, unul, altul) până la personalități celebre, istorice sau contemporane, care vin cu partea lor de adevăr instaurând un context polifonic în publicistica lui Nicolae Dabija şi participând la emiterea aserțiunilor cu valoare general-umană. Personajele din publicistică trec împreună cu bagajul de narațiuni şi judecăți şi în romanul autorului *Temă pentru acasă*, anticipat de fapt, încă în cartea de publicistică *În căutarea identității*. Maria Răzeşu deține un discurs „împrumutat" direct din editorialele publicate în *Literatura şi Arta*: „Mă gândeam că dacă ar fi să scoți din Biblie câteva întâmplări, nişte psalmi, unele file şi chiar pe unii profeți cu cărțile lor, ea tot Biblie rămâne; dar dacă scoți din ea Iubirea, aceasta devine o carte oarecare". Figurile retorice ale anticilor, care asigură garnitura romantică, trec şi în roman, cu promisiunea efectelor tari şi imediate ale receptării.

Scriind o publicistică narativă, autorul trece pe neobservate de la un registru la altul, pentru ca în cele din urmă să lase impresia că farmecul scrisului său rezidă în inventivitate, în dexteritatea de a produce efecte scenice. Nicolae Dabija posedă o deosebită capacitate de improvizare. Jongler iscusit al elementelor narative, el conferă acestora o concretețe de habitat, chiar şi în cazul deplasărilor de accent pe fabulatoriu.

O trăsătură distinctivă a poieticii dabijiene este incipitul narativ, cu un efect umoristic „subversiv":

„– Lucrez în Spania, îi zice un om de-al nostru unui consătean.

Unde?, întreabă acesta, care intenționează şi el să o pornească înspre patria lui Cervantes în căutare de serviciu.

– Cum intri în Spania, pe dreapta – precizează concetățeanul nostru.

Tot mai mulți basarabeni şi-au luat lumea în cap, plecând în căutarea unei bucăți de pâine" (*Paznic pe înălțimi*, p. 5).

De multe ori publicistul deschide textul cu o *parabolă* ancorată în social. Aceasta poartă semnificațiile întregului text şi determină direcția lui modală. Reperele sunt preluate, de obicei, din realitate şi reconvertite într-un mod fabulatoriu ori chiar fabulistic. Poanta are, de regulă, şi note didacticiste. Tonul este sentențios, asertiv. Stilul său are accentuate inflexiuni de umor, exprimate adesea prin figurile *contradicției* – antiteza, ironia, antifraza, şi eufemismul. Acestea sunt şi cele mai puternice arme polemice folosite.

O modalitate de captare a lectorului devin bancurile, fabulele, povestioarele de pură invenție. Acestea, ca idee şi mesaj etic, sunt ancorate în realitatea cotidiană şi evocă, în fond, judecăți enunțate anterior. Prin elemente fictive, de basm, este evitată monotonia aceloraşi teme şi motive. Spre exemplu, în articolul *Cerbul cu stea în frunte* elementele realului se împletesc cu cele ale fantasticului, accentul se deplasează pe ornamente ludice. Viziunea autorului este burlescă. Caricaturizarea personajelor se realizează în tuşe îngroşate, amintindu-ni-l pe I. L. Caragiale, cu stilul său inconfundabil: „Cerbul cel năzdrăvan, dându-şi seama că fusese condamnat, a lăsat coarnele uriaşe în pământ şi a prins să lăcrimeze cu lacrimi cât bobul de mazăre, cuvântând cu glas omenesc (avea un bariton frumos, încât la un moment dat P. Lucinschi chiar s-a întrebat dacă nu e cumva vocea lui Ion Suruceanu înregistrată pe o bandă magnetică):

BDD-A6768 © 2013 Academia de Ştiințe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:53:42 UTC)

– Eu sunt de-o seamă cu aceşti codri. Pe mine mă ţin minte şi voievozii cei vechi ai Moldovei, dar niciunul din ei nu m-a atins cu un vârf de săgeată. («Ehe-e! Atunci ţara avea ce mânca, nu ca acum», s-a gândit Sangheli)" (*Icoană spartă, Basarabia,* p. 14). Nicolae Dabija joacă pe miza ironizării, a argumentării *prin absurd.* Această spectaculozitate a textului, cu toată plăcerea jocului fabulistic şi de limbaj, are o destinaţie foarte pragmatică: nu atât să delecteze cititorul, cât să-l instruiască/ modeleze. Ludicul e grav şi are substrat moralizator, menit să dezlănţuie şi energiile vocale ale cititorului în diapazonul retoric al publicistului.

În acest joc dintre spectacolul dramatic şi gestul narativ, printre redundanţe descriptive şi dialogice îşi face loc în creaţia sa şi tonalitatea gravă. Eterogenitatea formelor implică o eterogenitate a tonurilor. Vocea trece de la ritmul spiralat de „povestire bătrânească" la cel sincopat, de la discursul echilibrat, doct, la pledoaria avocăţească, tumultuoasă. Acordurile se diversifică – de la persiflare ironică la invectivă, la plâns în surdină. Includerea fabulosului în textul publicistic, integrarea eticului, socialului, psihologicului, politicului în discurs ţin (şi) de eclectismul întregii culturi postmoderne, în care frontierele dintre genuri şi stiluri sunt abolite, iar actul creativ se hibridizează. Atitudinea persiflantă a autorului faţă de politicieni desolemnizează discursul altădată grav, plin de poncife, extrem de respectuos şi adulator al publicisticii sovietice. Ludicul, parodia, livrescul, carnavalescul, paradoxul, colajul sunt noi achiziţii ale culturii postsovietice, care au aerisit verbal întreaga mass-media. Recursul la elementele oralităţii (parabole, bancuri, formule colocviale) reprezintă, pe de o parte, triumful publicisticii asupra *limbii de lemn*, iar, pe de altă parte, antrenează cititorul într-o relaţie familiară, „de rudenie" ideatică, îl face să se simtă confident simpatic într-o discuţie amicală şi, în acelaşi timp, modelatoare.

BDD-A6768 © 2013 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:53:42 UTC)